

ARCHEOLOGIE (Bc.), studijní plán Archeologie středověku a novověku

I. ARCHEOLOGIE ČESKÝCH ZEMÍ A JEJÍ TRADIČNÍ METODOLOGICKÝ ZÁKLAD

Nejde o konkrétní otázky, ale okruhy znalostí. Rozsah znalostí, naznačený v jednotlivých okruzích, se rozumí včetně přiměřené orientace v dějinách bádání a přehledu o relevantních archeologických lokalitách vycházející z předmětů Úvod do studia archeologie; Archeologie českých zemí – pravěk; Archeologie českých zemí – raný a vrcholný středověk; Archeologie českých zemí – pozdní středověk a novověk; Proseminář z archeologie; Vývoj českého archeologického myšlení etc.; Pravěk Slezska; Vybrané kapitoly etc.

1 blok otázek

1. Paleolit. Kulturní systematika a pramenná základna. Stručná charakteristika jednotlivých kultur (chronologie, územní rozšíření, geneze, periodizace a hmotná náplň).
2. Mezolit. Kulturní systematika a pramenná základna. Stručná charakteristika jednotlivých kultur (chronologie, územní rozšíření, geneze, periodizace a hmotná náplň).
3. Neolit. Kulturní systematika a pramenná základna. Stručná charakteristika jednotlivých kultur (chronologie, územní rozšíření, geneze, periodizace a hmotná náplň).
4. Eneolit. Kulturní systematika a pramenná základna. Stručná charakteristika jednotlivých kultur (chronologie, územní rozšíření, geneze, periodizace a hmotná náplň).
5. Doba bronzová. Kulturní systematika a pramenná základna. Stručná charakteristika jednotlivých kultur (chronologie, územní rozšíření, geneze, periodizace a hmotná náplň).
6. Doba halštatská. Kulturní systematika a pramenná základna. Stručná charakteristika jednotlivých kultur (chronologie, územní rozšíření, geneze, periodizace a hmotná náplň).
7. Doba laténská. Kulturní systematika a pramenná základna. Stručná charakteristika jednotlivých kultur (chronologie, územní rozšíření, geneze, periodizace a hmotná náplň).
8. Doba římská. Kulturní systematika a pramenná základna. Stručná charakteristika jednotlivých kultur (chronologie, územní rozšíření, geneze, periodizace a hmotná náplň).
9. Doba stěhování národů. Kulturní systematika a pramenná základna. Stručná charakteristika jednotlivých kultur (chronologie, územní rozšíření, geneze, periodizace a hmotná náplň).

2 blok otázek

1. Základní charakteristika etnogeneze Slovanů a naše území, pražská kultura (ekonomická, sociální a duchovní charakteristika, hmotná kultura; literatura)
2. Starší doba hradištní (ekonomická, sociální a duchovní charakteristika, hmotná kultura; literatura)

3. Slované a Avarský kaganát. Slované a Avari, vzájemné stýkání a potýkání. Samo a jeho říše očima archeologa. Počátky hradišť na našem území, vznik společenských elit.
4. Střední doba hradištní (ekonomická, sociální a duchovní charakteristika, hmotná kultura; literatura)
5. Fenomén Velké Moravy, její osudy mezi Východem a Západem (písemné a archeologické prameny, literatura, umělecké řemeslo, úloha křesťanství /sakrační architektura a projevy pohanského kultu/, politické osudy, význam).
6. Osady doby slovanské v Čechách a na Moravě. Obytný dům doby slovanské v Čechách a na Moravě. Zemědělství raného středověku, jeho archeologický obraz.
7. Život na hradištích raného středověku v našich zemích (základní charakteristika hradišť; řemeslná produkce a obchod, správní a vojenská funkce, hradska soustava mladší doby hradištní).
8. Mladší doba hradištní v českých zemích (ekonomická, sociální a duchovní charakteristika, hmotná kultura; literatura)
9. Duchovní život raného středověku, dvoj věří. Pohřební ritus raného středověku.
10. Řemeslo a obchod doby hradištní. Keramika raného středověku, morfologie a technologie. Keramika raného středověku jako základní datovací pomůcka
11. Strukturální změny 13.století očima archeologa (proměny struktury osídlení, proměny materiální kultury).
12. Město jako archeologický fenomén (půdorys, hradba, area, parcela a její členění, městský dům a jeho zázemí, hygiena a její odraz v archeologických pramenech, zahloubené objekty; nezdařená založení měst).
13. Vesnice vrcholného středověku v českých zemích. Typy vsí. Usedlost jako základní hospodářská jednotka vsi Trojprostorový dům vrcholného středověku. Plužina a její typy. Zemědělství vrcholného středověku.
14. Feudální sídla vrcholného středověku v českých zemích. Základní charakteristika kastelologie. Základní stavební typy feudálních sídel a jejich vybavení. Vztah feudálních sídel k městům a vsím.
15. Řemesla a obchod vrcholného středověku a jejich archeologické projevy. Keramika vrcholného středověku, morfologie a technologie. Keramika vrcholného středověku jako základní datovací pomůcka Červeně malované a loštické zboží.

2. ARCHEOLOGIE STŘEDOVĚKU A NOVOVĚKU

Nejde o konkrétní otázky, ale okruhy znalostí. Rozsah znalostí, naznačený v jednotlivých okruzích, se rozumí včetně přiměřené orientace v dějinách bádání a přehledu o relevantních archeologických lokalitách vycházející z předmětů Metodologie archeologie středověku a novověku; Archeologie středověké a novověké vesnice; Archeologie středověkého a novověkého města; Předměty PZ: Úvod do studia kulturního dědictví; Úvod do dějin umění; Archeologie středověkých a novověkých panských sídel; Archeologie středověké a novověké sakrální architektury; Hmotná kultura v archeologii středověku a novověku.

1. Struktura středověkého a novověkého osídlení, metodika studia, prameny, literatura.
2. Proměny venkovského osídlení, kolonizace, emfyteuze, zanikání vesnic. Raně středověká sídliště, zemědělská výroba, produkční oblasti. Raně středověký dům.

3. Vrcholně středověká a novověká podoba vsi, půdorysná dispozice, zástavba. Vrcholně středověký a novověký dům.
4. Zemědělské zázemí vesnice, typy plužin, les. Produkce a zpracování potravin a doplňkové formy obživy. Zemědělské a řemeslné nářadí jeho funkce a využití. Řemeslná výroba na historické vesnici.
5. Vesnice v zázemí města (šosovní, vikbildní a zádušní). Organizace a paleoekonomika středověké a novověké vesnice. Sociální struktura vesnické společnosti. Zvyky a rituální praktiky spojené s každodenním životem na vesnici.
6. Archeologie historických urbánních sídel – terminologie, metody studia, prameny a literatura. Aglomerace s předlokačním osídlením a počátky vrcholně středověkých měst. Institucionální město, lokátoři a tzv. nezdařené lokace.
7. Vývoj měst v Čechách a na Moravě – dělení a chronologie. Půdorys, opevnění, parcelace, komunikace a veřejná prostranství. Profánní zástavba (obytná, výrobní, sanitární). Sakrální zástavba (kostely, kláštery, špitály, hřbitovy).
8. Vybavení domácností a kultura bydlení. Organizace výroby, řemesla a cechy. Obchod a směna, distribuční okruhy, jarmarky a trhy.
9. Městská privilegia a práva. Městská správa, struktura a mentalita obyvatelstva, cizinci. Vzdělání, kultura a zábava (městské školy a univerzity, hostince, festivity).
10. Panská sídla a fortifikace – metodologie, terminologie, vznik, funkce, základní vývoj. Panská sídla v českém Slezsku. Prameny a literatura.
11. Počátky opevněných sídel – hradska organizace. Počátky šlechtické nobility a kolonizace krajiny. Mentalita mocenských elit, urozenost, dvorská kultura. Středověké hrady, půdorysná dispozice a stavební typy. Architektura hradu.
12. Tvrze, hrádky a objekty typu motte – vznik, stavební podoba a typologie. Rezidenční dvory šlechty. Zámky – terminologie, základní vývoj a typologie.
13. Vojenské pevnosti – pohraniční a zemské. Vojenství, dobývací a obléhací technika. Hmotná kultura, militaria, jezdecká výstroj. Každodennost a životní styl šlechty (odívání, stravování, trávení volného času, festivity)
14. Náboženské systémy a jejich ideové zdroje, prameny, terminologie, literatura.
15. Pohanská a křesťanská tradice, církevní misie a recepce křesťanství. Archeologické doklady christianizace (církevní architektura, ritus, předměty).
16. Správní vývoj farní organizace v Čechách a na Moravě. Kostely a kláštery, plakety, votivní předměty a doklady liturgické činnosti. Hřbitovy a pohřební praktiky, osária, kostnice, devocionálie.
17. Krize církve (husitství, reformace a protestantismus, Jednota bratrská, novokřtění).
18. Projevy náboženského smýšlení v profánní oblasti. Nekřesťanské památky, judaismus. Civilizační přínos náboženství pro formování duchovních základů evropské identity.

3. APLIKACE SOUČASNÝCH PROGRESIVNÍCH METOD V ARCHEOLOGII

Nejde o konkrétní otázky, ale okruhy znalostí. Rozsah znalostí, naznačený v jednotlivých okruzích, se rozumí včetně přiměřené orientace v dějinách bádání a přehledu o relevantních archeologických lokalitách vycházející z předmětů Metodická výbava současné archeologie; Terénní teorie a praxe. Předměty PZ: Archeoinformatika; Krajinná archeologie.

1. Úvod – východiska, terminologie a metodologie, stručné dějiny informatiky ve vztahu k archeologii.
2. Chronologie – metody datování.
3. Stratigrafie – nové inovace tradiční metody.
4. Metody archeologické prospekce.
5. Matematicko statistické metody vyhodnocení výzkumu
6. 3D dokumentace a vizualizace.
7. Geoinformatika v archeologii
8. Geoarcheologie, petroarcheologie
9. Chemické a fyzikální analýzy
10. Bioarcheologie – archeobotanika, archeozoologie a antropologie.
11. Paleoekologie a paleodemografie.
12. Archeologie myšlení a budoucnost archeologie.
13. Rekonstrukce historické krajiny a predikce osídlení na základě přírodních faktorů

ARCHEOLOGIE (Bc.), studijní plán Krajiná archeologie

I. ARCHEOLOGIE ČESKÝCH ZEMÍ A JEJÍ TRADIČNÍ METODOLOGICKÝ ZÁKLAD

Nejde o konkrétní otázky, ale okruhy znalostí. Rozsah znalostí, naznačený v jednotlivých okruzích, se rozumí včetně přiměřené orientace v dějinách bádání a přehledu o relevantních archeologických lokalitách vycházející z předmětů Úvod do studia archeologie; Archeologie českých zemí – pravěk; Archeologie českých zemí – raný a vrcholný středověk; Archeologie českých zemí – pozdní středověk a novověk; Proseminář z archeologie; Vývoj českého archeologického myšlení etc.; Pravěk Slezska; Vybrané kapitoly etc.

II. ARCHEOLOGIE ČESKÝCH ZEMÍ A JEJÍ TRADIČNÍ METODOLOGICKÝ ZÁKLAD

Nejde o konkrétní otázky, ale okruhy znalostí. Rozsah znalostí, naznačený v jednotlivých okruzích, se rozumí včetně přiměřené orientace v dějinách bádání a přehledu o relevantních archeologických lokalitách vycházející z předmětů Úvod do studia archeologie; Archeologie českých zemí – pravěk; Archeologie českých zemí – raný a vrcholný středověk; Archeologie českých zemí – pozdní středověk a novověk; Proseminář z archeologie; Vývoj českého archeologického myšlení etc.; Pravěk Slezska; Vybrané kapitoly etc.

1 blok otázek

1. Paleolit. Kulturní systematika a pramenná základna. Stručná charakteristika jednotlivých kultur (chronologie, územní rozšíření, geneze, periodizace a hmotná náplň).
2. Mezolit. Kulturní systematika a pramenná základna. Stručná charakteristika jednotlivých kultur (chronologie, územní rozšíření, geneze, periodizace a hmotná náplň).
3. Neolit. Kulturní systematika a pramenná základna. Stručná charakteristika jednotlivých kultur (chronologie, územní rozšíření, geneze, periodizace a hmotná náplň).
4. Eneolit. Kulturní systematika a pramenná základna. Stručná charakteristika jednotlivých kultur (chronologie, územní rozšíření, geneze, periodizace a hmotná náplň).
5. Doba bronzová. Kulturní systematika a pramenná základna. Stručná charakteristika jednotlivých kultur (chronologie, územní rozšíření, geneze, periodizace a hmotná náplň).
6. Doba halštatská. Kulturní systematika a pramenná základna. Stručná charakteristika jednotlivých kultur (chronologie, územní rozšíření, geneze, periodizace a hmotná náplň).
7. Doba laténská. Kulturní systematika a pramenná základna. Stručná charakteristika jednotlivých kultur (chronologie, územní rozšíření, geneze, periodizace a hmotná náplň).
8. Doba římská. Kulturní systematika a pramenná základna. Stručná charakteristika jednotlivých kultur (chronologie, územní rozšíření, geneze, periodizace a hmotná náplň).

9. Doba stěhování národů. Kulturní systematika a pramenná základna. Stručná charakteristika jednotlivých kultur (chronologie, územní rozšíření, geneze, periodizace a hmotná náplň).

2 blok otázek

1. Základní charakteristika etnogeneze Slovanů a naše území, pražská kultura (ekonomická, sociální a duchovní charakteristika, hmotná kultura; literatura)
2. Starší doba hradištní (ekonomická, sociální a duchovní charakteristika, hmotná kultura; literatura)
3. Slované a Avarský kaganát. Slované a Avari, vzájemné stýkání a potýkání. Samo a jeho říše očima archeologa. Počátky hradišť na našem území, vznik společenských elit.
4. Střední doba hradištní (ekonomická, sociální a duchovní charakteristika, hmotná kultura; literatura)
5. Fenomén Velké Moravy, její osudy mezi Východem a Západem (písemné a archeologické prameny, literatura, umělecké řemeslo, úloha křesťanství /sakrální architektura a projevy pohanského kultu/, politické osudy, význam).
6. Osady doby slovanské v Čechách a na Moravě. Obytný dům doby slovanské v Čechách a na Moravě. Zemědělství raného středověku, jeho archeologický obraz.
7. Život na hradištích raného středověku v našich zemích (základní charakteristika hradišť; řemeslná produkce a obchod, správní a vojenská funkce, hradska soustava mladší doby hradištní).
8. Mladší doba hradištní v českých zemích (ekonomická, sociální a duchovní charakteristika, hmotná kultura; literatura)
9. Duchovní život raného středověku, dvoj věří. Pohřební ritus raného středověku.
10. Řemeslo a obchod doby hradištní. Keramika raného středověku, morfologie a technologie. Keramika raného středověku jako základní datovací pomůcka
11. Strukturální změny 13.století očima archeologa (proměny struktury osídlení, proměny materiální kultury).
12. Město jako archeologický fenomén (půdorys, hradba, area, parcela a její členění, městský dům a jeho zázemí, hygiena a její odraz v archeologických pramenech, zahloubené objekty; nezdařená založení měst).
13. Vesnice vrcholného středověku v českých zemích. Typy vsí. Usedlost jako základní hospodářská jednotka vsi Trojprostorový dům vrcholného středověku. Plužina a její typy. Zemědělství vrcholného středověku.
14. Feudální sídla vrcholného středověku v českých zemích. Základní charakteristika kastelologie. Základní stavební typy feudálních sídel a jejich vybavení. Vztah feudálních sídel k městům a vsím.
15. Řemesla a obchod vrcholného středověku a jejich archeologické projevy. Keramika vrcholného středověku, morfologie a technologie. Keramika vrcholného středověku jako základní datovací pomůcka Červeně malované a loštické zboží.

II. KRAJINNÁ ARCHEOLOGIE

Nejde o konkrétní otázky, ale okruhy znalostí. Rozsah znalostí, naznačený v jednotlivých okruzích, se rozumí včetně přiměřené orientace v dějinách bádání a přehledu o relevantních archeologických lokalitách vycházející z předmětů Geoinformatické metody výzkumu krajiny; Archeologie pravěké krajiny; Archeologie historické krajiny. Předměty PZ: Základy environmentálního výzkumu krajiny a molekulární antropologie; Organizace

kulturní krajiny ve středověku a novověku; Protiklad tradičních a periferních sídelních území etc.; Archeologie pravěkého dolování – krajina jako surovinová základna, Struktura středověkého a novověkého osídlení, metodika studia, prameny, literatura.

1. Úvod – terminologie, dějiny bádání, vývoj přírodních podmínek v pravěku.
2. Krajina jako komplex sídelních a přírodních areálů a interakce přírodních sil a antropogenních aktivit.
3. Stará sídelní oblast vs. periferie, les, vodní toky, komunikace.
4. Paleolit a mezolit – počátky lidstva na „přírodním jevišti“.
5. Neolitická revoluce – počátek antropogenního ovlivňování krajiny.
6. Eneolit – doba prvních hradišť a překotných zásadních změn.
7. Starší a střední bronzová – stabilizace sídelní struktury.
8. Doba popelnicových polí – demografický vrchol prehistorického období a jeho otisk v krajině.
9. Protohistorické období: Keltská civilizace a její vliv na krajinu. Doba římská – odlesky impéria v barbariku.
10. Stěhování národů a situace na počátku středověku.
11. Charakter a vývoj vlivu přírodních faktorů na pravěké osídlení
12. Predikce pravěkého osídlení na základě přírodních faktorů
13. Metodika výzkumu krajiny a historické prameny.
14. Krajina jako komplex sídelních a přírodních areálů a interakce přírodních sil a antropogenních aktivit.
15. Stará sídelní oblast vs. periferie, les ve středověku
16. Hranice a komunikace ve středověku.
17. Zemědělství a chov ve středověké krajině.
18. Raný středověk – časně slovanské osídlení v krajině.
19. Raný středověk – velkomoravské a mladohradištní osídlení v krajině.
20. Vrcholný středověk – kláštery a panská sídla v kolonizační oblasti.
21. Vrcholný středověk – velká středověká kolonizace
22. Vrcholný středověk – urbánní sídla v krajině.
23. Novověká krajina – rybníkářský boom, valašská a „alpská“ kolonizace.
24. Krajina v industriálním období

III. APLIKACE SOUČASNÝCH PROGRESIVNÍCH METOD V ARCHEOLOGII

Nejde o konkrétní otázky, ale okruhy znalostí. Rozsah znalostí, naznačený v jednotlivých okruzích, se rozumí včetně přiměřené orientace v dějinách bádání a přehledu o relevantních archeologických lokalitách vycházející z předmětů Metodická výbava současné archeologie; Terénní teorie a praxe. Předměty PZ: Archeoinformatika; Krajinná archeologie.

1. Úvod – východiska, terminologie a metodologie, stručné dějiny informatiky ve vztahu k archeologii.
2. Chronologie – metody datování.
3. Stratigrafie – nové inovace tradiční metody.
4. Metody archeologické prospekce.

5. Matematicko statistické metody vyhodnocení výzkumu
6. 3D dokumentace a vizualizace.
7. Geoinformatika v archeologii
8. Geoarcheologie, petroarcheologie
9. Chemické a fyzikální analýzy
10. Bioarcheologie – archeobotanika, archeozoologie a antropologie.
11. Paleoekologie a paleodemografie.
12. Archeologie myšlení a budoucnost archeologie.
13. Rekonstrukce historické krajiny a predikce osídlení na základě přírodních faktorů